

дисциплін фізико-математичного циклу в авіаційно-му коледжі: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / С.А. Мартиненко; ДВНЗ «Донбас. держ. пед. ун-т». – Слов'янськ, 2014. – 20 с.

7. Равен Дж. Компетентность в современном обществе / Дж. Равен. – М. : Когито Центр, 2002. – 240 с.

8. Рекомендація КО4ЕЕ5 Комітету Міністрів Ради Європи «Про середню освіту». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com/document/spart63/74.htm>.

9. Ягупов В.В. Провідні методологічні характеристики основних видів компетентності майбутніх фахівців, що формуються в системі професійно-технічної освіти / В.В. Ягупов // Модернізація професійної освіти і навчання: Зб. наук. пр. / [редкол. : В.О. Радкевич (голова) та ін.]. – К. : Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2012. – Вип. 2. – С. 45–59.

10. Halash H. Individual competencies and the demand of the society. Materials CE / H. Halash. – CDCC. Strasbourg, 1996. – 87 p.

УДК 371.13 : 372.3

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЕМОЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Трофаїла Н.Д., аспірант
кафедри теорії та методики дошкільної освіти
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

У статті висвітлено окремі аспекти проблеми дослідження сутності феномену «готовність майбутніх вихователів». Автор розкриває сутність професійної готовності майбутніх вихователів до емоційного розвитку дітей дошкільного віку через аналіз поняття «готовність» у педагогічній та психологічній літературі; надає авторське визначення поняття «готовність майбутніх вихователів до емоційного розвитку дітей дошкільного віку».

Ключові слова: *готовність, готовність до емоційного розвитку дітей дошкільного віку, професійна готовність.*

В статье освещены отдельные аспекты проблемы исследования сущности феномена «готовность будущих воспитателей». Автор раскрывает сущность профессиональной готовности будущих воспитателей к эмоциональному развитию детей дошкольного возраста через анализ понятия «готовность» в педагогической и психологической литературе; дает авторское определение понятия «готовность будущих воспитателей к эмоциональному развитию детей дошкольного возраста».

Ключевые слова: *готовность, готовность к эмоциональному развитию детей дошкольного возраста, профессиональная готовность.*

Trofaïla N.D. READINESS OF FUTURE EDUCATORS FOR EMOTIONAL DEVELOPMENT OF PRE-SCHOOL CHILDREN AS A CONDITION OF EFFECTIVE PROFESSIONAL ACTIVITIES

The article highlights some aspects of study of phenomenon of «readiness of future teachers». The author reveals essence of professional readiness of future teachers to emotional development of preschool children through analysis of concept of «readiness» in pedagogical and psychological literature; takes copyright definition of «readiness of future teachers to emotional development of preschoolers».

Key words: *readiness, willingness to emotional development of preschoolers, professional readiness.*

Постановка проблеми. В умовах інтегрування держави до європейської спільноти, перебудови та відродження національної системи освіти в Україні, спрямованої на демократизацію, особливої актуальності набуває необхідність переорієнтації підходів до реалізації завдань дошкільної освітньої галузі, формування важливих професійних компетенцій майбутнього вихователя до роботи з дітьми дошкільного віку. На сучасному етапі розвитку дошкільної освіти відкрилися нові перспективи,

пов'язані з переосмисленням ставлення до організації навчання і виховання дітей.

Серед широкого кола завдань професійно-педагогічної підготовки питання формування готовності до професійної діяльності посідає особливе місце. Воно поєднує в собі всі більш вузькі питання формування інтересів, нахилів, спрямованості на педагогічну працю [9].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальні питання професійно-педагогічної підготовки освітніх

кадрів і формування готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності розглядають О. Абдулліна, А. Алексюк, Я. Болюбаш, В. Бондар, Б. Гершунський, С. Гончаренко, К. Дурай-Новакова, В. Євдокимов, М. Євтух, І. Зязюн, З. Левчук, О. Міщенко, В. Сластьонін, В. Щербина; становлення і розвиток готовності студентів до певного виду педагогічної діяльності – І. Вужина, Н. Волкова, Т. Жаровцева, С. Литвиненко, Г. Троцько, О. Шпак та інші. Формування готовності, спрямованої на особистісне і професійне вдосконалення майбутніх педагогів: морально-психологічної готовності (Л. Кондрашова), готовності до професійного саморозвитку (О. Пехота), готовності до інноваційної професійної діяльності (І. Богданова, І. Гавриш), готовності до саморегуляції педагогічної діяльності (В. Чайка).

Постановка завдання – здійснити змістовий аналіз понять «готовність», «професійна готовність» у системі професійної підготовки майбутніх вихователів та подати авторське визначення поняття «готовність майбутніх вихователів до емоційної сфери дітей дошкільного віку».

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність та якість професійної діяльності майбутнього вихователя залежить від багатьох чинників, одним із яких є професійна готовність вихователя, яка є первинною і обов'язковою передумовою успішного виконання педагогічної діяльності. Науковцями доведено, що сутність професійної підготовки майбутніх вихователів є система змістовно-педагогічних та організаційно-методичних заходів, спрямованих на забезпечення їхньої готовності до професійної діяльності.

Оскільки готовність є результатом професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку у процесі їхнього емоційного розвитку, слід охарактеризувати сутність поняття «готовність майбутніх вихователів до емоційного розвитку дітей дошкільного віку», а тому вважаємо за необхідне проаналізувати поняття «готовність» та «професійна готовність» і подати зміст авторського визначення цього феномену.

Проблема готовності до діяльності стала предметом досліджень психологів, педагогів на початку ХХ століття, коли питання готовності почали розглядати з позиції теорії рефлексів І. Павлова і з позиції теорії установки Д. Узнадзе. На початку 60 років ХХ століття були виявлені фізіологічні, нейрофізіологічні і психологічні механізми регуляції і саморегуляції поведінки (П. Анохін, Н. Бернштейн, Н. Левітів, А. Лурія, Г. Мегун, Г. Уолтер), і з усією оче-

видністю постала проблема готовності до професійної діяльності. У тлумаченні поняття «готовність» дослідники йдуть різними шляхами: одні акцентують увагу на його структурних складових, інші – на його сутності [10].

У 60 роках ХХ століття проблема готовності до діяльності стала предметом досліджень представників соціальної та педагогічної психології, а також психології розвитку (Б. Ананьєв, В. Асєєв, М. Афанасьєв, Ю. Бабанський, А. Бодальов, Р. Богдашевський, Н. Головатий, А. Деркач, Е. Климов, А. Ковальов, Н. Кузьміна, М. Котик, Н. Конюхов, В. Мерлін, К. Платонов, В. Пономаренко, В. Сластьонін, І. Семенов, В. Ширинский та ін.). Дослідники акцентують увагу на виявленні факторів і умов, дидактичних та виховних засобів, що дають змогу керувати становленням і розвитком готовності, орієнтуючись на встановленні характеру зв'язків і залежностей між станом готовності та ефективністю діяльності.

У Великому тлумачному словнику «готовність» трактується як «стан готового і бажання зробити що-небудь» [2]. У психологічному словнику поняття «готовність» визначене як «настанова, спрямована на виконання якоїсь дії» [1]. Вона включає: наявність певних знань, умінь, навичок, а також готовність до протидії перешкодам, що виникають у ході виконання дії; риписування виконуваних дії особистого сенсу.

При аналізі сутності поняття «готовність» варто відзначити дослідження А. Ліненко, яка зазначає, що готовність – «це цілісне утворення, що характеризує її емоційно-когнітивну і вольову мобілізаційність у момент включення в діяльність визначеної спрямованості». Тобто, готовність не вроджена, а виникає в результаті певного досвіду людини, що ґрунтується на формуванні її позитивного ставлення до професійної діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у ній [6].

Як зазначає С. Литвиненко, готовність – це результат професійно-педагогічної підготовки, інтегральне багаторівневе динамічне особистісне утворення [7].

На переконання Л. Зданевич, професійну готовність майбутнього вихователя до роботи з дезадаптованими дошкільниками слід визначати як «багатоаспектний системний феномен, який характеризується належним рівнем професійної компетентності, наявністю сформованої та інтегрованої системи спеціальних знань, умінь і навичок (з професійно-орієнтованих дисциплін), зокрема, психолого-педагогічних дій та соціальних відносин, особистісних і професійних якостей,

що зумовлює рівень результативності й ефективності навчального процесу у ВНЗ та забезпечує саморозвиток, самовиховання, самовдосконалення, самореалізацію у майбутній професійній діяльності, а також детермінує певний психічний стан майбутнього фахівця, в якому відображається сформованість педагогічного менталітету» [5].

Слід відзначити думку Т. Жаровцевої, що «готовність фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями – це мета і результат підготовки» [3]. На думку О. Отич, «готовність є результатом і показником якості підготовки і реалізується та перевіряється у діяльності» [11].

Як зауважує І. Мардарова, «готовність майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників» – це новоутворення у структурі особистості, що забезпечує використання цих технологій у вирішенні завдань професійної діяльності [8].

У свою чергу «готовність майбутнього вихователя до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку» А. Залізник визначає як складне особистісне утворення, що містить у собі всебічні знання суті морального виховання старшого дошкільника, характеризується застосуванням необхідних професійно-педагогічних умінь та навичок у педагогічній діяльності, включає особистісні якості, що забезпечують високі результати взаємодії вихователів із батьками [4].

Згідно з дослідженнями М. Овчинникової, поняття «готовність» розглядається як результат спеціально організованої підготовки студентів, в основі якої лежить інтегроване формування особистості майбутнього педагога, що стає можливим за умов поєднання відповідних мотивів, професійних знань, умінь, навичок і педагогічного досвіду, адекватних потребам цієї діяльності [10].

Готовність вихователя до професійної діяльності в різновіковій групі, на думку І. Підлипняк, – це цілісне особистісне утворення, що є результатом підготовки, регулятором здійснення його професійної діяльності у різновіковій групі дошкільного навчального закладу з педагогічно доцільної організації у ній навчально-виховного процесу [12].

Подані визначення готовності свідчать про широку розгалуженість цього поняття, але незважаючи на різноманітність, виявляють свою єдність у тому, що готовність до професійної діяльності обумовлена, в першу чергу, сутністю самого педагогічного

процесу, змістом професійно-педагогічних функцій, мотивами професійної діяльності, необхідними психолого-педагогічними знаннями й уміннями педагога, вимогами до професійно важливих якостей особистості педагога як суб'єкта праці, що здійснює даний вид діяльності. Характеризуючи стан дослідження даної проблеми, можна констатувати той факт, що останнім часом інтерес до проблеми формування готовності до професійної діяльності, спрямованої на розвиток емоційної сфери дошкільника, у майбутніх педагогів дошкільної освіти підвищився.

Отже, на основі аналізу фахової літератури надаємо авторське тлумачення поняття «готовність майбутнього вихователя до емоційного розвитку дітей дошкільного віку». Це – цілісне професійно-особистісне утворення, яке сформувалося в період навчання у ВНЗ, що являє собою сукупність теоретичних та практичних знань і умінь, які передбачають теоретичні знання про нормативні документи, концепції щодо проблем емоційного розвитку дошкільників, а також практичних умінь, що визначають специфіку педагогічної діяльності та професійно важливі якості вихователя, що спрямовані на розвиток емоційної сфери дітей дошкільного віку.

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, теоретичний аналіз проблеми професійно-педагогічної діяльності вихователя дозволив встановити взаємозв'язки процесу його підготовки і стану готовності до професійної діяльності. Аналіз досвіду сучасних наукових досліджень питання готовності майбутніх вихователів дозволяє дійти висновку щодо актуальності їхньої готовності до емоційного розвитку, що займає одне з першочергових місць у системі дошкільної освіти. Беручи до уваги специфіку готовності майбутніх вихователів до емоційного розвитку, слід наголосити, що майбутні вихователі мають оволодіти ґрунтовними теоретичними знаннями, уміннями та навичками роботи з дітьми з урахуванням їхнього емоційного розвитку. Крім того, студенти мають урахувати у своїй роботі вікові особливості дітей дошкільного віку та досконало знати прояви емоцій у дітей, причини виникнення негативних емоційних станів у дошкільному віці. Визначивши сутність поняття «готовність» та подавши авторське визначення «готовність майбутніх вихователів до емоційного розвитку дітей дошкільного віку», слід визначити структуру готовності майбутніх вихователів, що і становить перспективу подальших розвідок у даному напрямі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Большой психологический словарь / [под ред. Б.Г. Мещерякова, В.П. Зинченко]. – 3-е изд. – Москва : Прайм-Еврознак, 2002. – 672 с.
2. Даль В.И. Толковый словарь живого русского языка: В 4 т. / В.И. Даль. – Москва: Русский язык, 1989. – Т. 3. – 699 с.
3. Жаровцева Т.Г. Теоретико-методичні засади підготовки фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями: [монографія] / Т.Г. Жаровцева. – Одеса: ПНЦ АПН України – СВД М.П. Черкаси, 2006. – 367 с.
4. Залізняк А.М. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з батьками з морального виховання дітей старшого дошкільного віку: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / А.М. Залізняк. – Умань, 2009. – 247 с.
5. Зданевич Л.В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л.В. Зданевич. – Житомир, 2014. – 44 с.
6. Линенко А.Ф. Педагогічна діяльність і готовність до неї : монографія / А.Ф. Линенко. – Одеса : ОКФА, 1995. – 80 с.
7. Литвиненко С.А. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора. пед. наук / НПУ імені М.П. Драгоманова / С.А. Литвиненко. – Київ, 2005. – 40 с.
8. Мардарова І.К. Підготовка майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.08 – «Дошкільна педагогіка» / І.К. Мардарова. – Одеса, 2012. – 240 с.
9. Маркотенко Т.С. Увираження мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів соціально-обрядовими фразеологізмами : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 / Т.С. Маркотенко. – Луганськ, 2011. – 235 с.
10. Овчинникова М.В. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до варіативної організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках математики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М.В. Овчинникова. – Луганськ, 2003. – 22 с.
11. Отич О.М. Підготовка вчителя початкових класів до виховної роботи в школі (на матеріалі пісенного фольклору): дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. / О.М. Отич. – Київ, 1997. – 194 с.
12. Підлипняк І.Ю. Підготовка майбутніх вихователів до формування математичної компетенції дошкільників у різновікових групах: дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти» / І. Ю. Підлипняк. – Умань, 2014. – 240 с.